

# WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok V.

WARSZAWA, DNIA 30 KWIETNIA 1928 R.

Nr. 8.

## TREŚĆ:

|                                                        | str. |                                                          | str. |
|--------------------------------------------------------|------|----------------------------------------------------------|------|
| Ruch służbowy . . . . .                                | 67   | Kontrola zapasu formularzy w Oddziałach i racjonalne za- |      |
| Unieważnione akcje Banku Polskiego . . . . .           | 67   | mawianie . . . . .                                       | 68   |
| Wysyłka list dyskontowych A w paczkach 2-kilogramo-    |      | Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej . . . . .          | 68   |
| wych za opłatą ryczałtową. . . . .                     | 67   | Rozwój Banku Gospodarstwa Krajowego na podstawie spra-   |      |
| Podawanie w liście korespondencyjnym adnotacji w razie |      | wozdań rocznych . . . . .                                | 68   |
| odsyłki walorów oddzielnym listem poleconym lub war-   |      | Produkcja nawozów sztucznych . . . . .                   | 72   |
| tościowym . . . . .                                    | 68   |                                                          |      |

## Ruch służbowy.

### Nominacje.

Apolinary Perkowski, Zastępca Dyrektora Oddziału w Grudziądzu, mianowany Dyrektorem nowootwieranego Oddziału w Chojnicach.

## Unieważnione akcje Banku Polskiego.

(Dział I Spisu Okólników).

| Numer<br>kolejny | Imię i nazwisko<br>akcjonariusza | Odcinków |          | Numery akcyj |
|------------------|----------------------------------|----------|----------|--------------|
|                  |                                  | sztuk    | po akcyj |              |
| 246.             | Władysław Horodyński . .         | 1 }      | 1 }      | 121682 }     |
|                  |                                  | 1 }      | 2 }      | 439163/4 }   |
| 247.             | Witold Wilkoszewski . . .        | 5        | 5        | 843076/100   |
| 248.             | Władysław Kmurach . . .          | 1        | 1        | 18345        |
| 249.             | Młyn Parowy w Żninie, M. Bo-     |          |          |              |
|                  | gusiewicz i K. Kokocha           | 2 }      | 5 }      | 552351/60 }  |
|                  |                                  | 2 }      | 5 }      | 552366/75 }  |
| 250.             | Fryderyk Zobel . . . . .         | 2        | 5        | 487501/10    |

## Wysyłka list dyskontowych A w paczkach 2-kilogramowych za opłatą ryczałtową.

(Dział I i IV Spisu Okólników).

Wysyłkę list dyskontowych A do Wydziału Kredytowego (Instrukcja Służbowa Cz. IV, § 14, str. 87) uskuteczniają Oddziały niejednolicie, nadając je na pocztę bądź w listach poleconych, bądź wartościowych za opłatą kredytowaną, zależnie od wagi pakietu.

Wobec powyższego wyjaśnia się, że — celem zmniejszenia kosztów przesyłki — listy dyskontowe A winny być odsyłane w pakietach o wadze do 2 kg i nadawane w urzędzie pocztowym jako listy poleczone za opłatą ryczałtową, przyczem w dołączanym do jednego z nich wykazie (form. Nr. 540) należy u dołu podawać ilość pakietów, ażeby umożliwić Wydziałowi Kredytowemu kontrolę otrzymania przesyłki w całości.



## Podawanie w liście korespondencyjnym adnotacji, w razie odsyłki walorów oddzielnym listem poleconym lub wartościowym.

(Dział I Spisu Okólników).

Zgodnie z wydanymi przepisami (ostatnio Okólnik Nr. 18 z 12 marca 1928 r.) mają być do listu korespondencyjnego dołączane wszystkie wymienione w nim wartości, a o ile wysyłane są oddzielnie, winien być szczególnie wyraźnie zaznaczany przy odnośnej pozycji. Ponieważ w wielu wypadkach zarządzenie powyższe nie jest ściśle przestrzegane, skutkiem czego Oddziały, otrzymujące przesyłki (zwłaszcza Oddział Główny), mają utrudnioną kontrolę, przypomina się je ponownie i poleca zaznaczać w liście korespondencyjnym oddzielną wysyłkę walorów, niedołączonych do niego, słowami: „Oddzielna przesyłka“.

## Kontrola zapasu formularzy w Oddziałach i racjonalne zamawianie.

(Dział I Spisu Okólników).

Pomimo kilkakrotnych zarządzeń Oddziały nie zwracają należytej uwagi na odpowiednią kontrolę posiadanych formularzy i na racjonalne ich zamawianie. Nadsyłane do Wydziału Administracyjnego zapotrzebowania kwartalne wskazują, że sporządzają je pracownicy nieobznajmieni z manipulacją bankową, a co gorsze — bez uprzedniego sprawdzenia zapasu, znajdującego się w Oddziale. Podane w spisie formularzy dla orjentacji Oddziałów przeciętne ilości poszczególnych druków, mające wystarczać na pewne okresy czasu, są niekiedy interpretowane zupełnie mylnie i bezkrytycznie do tego stopnia, że do archiwum odkładane są książki, bloki lub zeszyty tylko częściowo zapisane, a w ich miejsce zamawiane i używane zupełnie nowe jedynie z powodu upływu czasu, określonego w rzeczonym spisie dla przypuszczalnej wystarczalności odnośnych formularzy.

Wskutek takiego postępowania gromadzone są w niektórych Oddziałach znaczne ilości druków, które — w wielu wypadkach — jeszcze przed zużytkowaniem stają się nieaktualne, w innych natomiast Oddziałach okazuje się ich zupełny brak. Powoduje to wyczerpanie zapasów w magazynie Działu Gospodarczego i przedwczesny druk nowych nakładów.

Wobec powyższego przypomina się ponownie obowiązek kontrolowania i oszczędnego używania posiadanych druków, przyczem zamówienia winny bezwzględnie odpowiadać rzeczywistym potrzebom.

## Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej,

które zgodnie z Okólnikiem Nr. 38 z 11 maja 1925 r. należy zanotować w „Wiadomościach Banku Polskiego“ Nr. 6 z 31 marca 1928 r., str. 52:

Szwecja . . . . . z 3½% na 4% od dn. 1.V. 1928 r.

## Rozwój Banku Gospodarstwa Krajowego

na podstawie sprawozdań rocznych.

Bank Gospodarstwa Krajowego powstał ze sfuzjonowania trzech państwowych instytucji kredytowych, t. j. Polskiego Banku Krajowego, Państwowego Banku Odbudowy i Zakładu Kredytowego Miast Małopolskich i rozpoczął swą działalność w tym charakterze w końcu maja 1924 r. (Dz. Ustaw Nr. 36/24 r., poz. 382). Bank jest centralną instytucją Państwa. Działalność jego obejmuje cały obszar Rzeczypospolitej, oddziały i przedstawicielstwa mogą być przez niego zakładane i zwijane w kraju i zagranicą.

Kapitał zakładowy banku jest własnością Państwa z drobnym udziałem samorządów miejskich (około 4%). Bank rządzi się własnym statutem. Państwo i związki samorządowe odpowiadają za zobowiązania banku do wysokości swych udziałów w kapitale zakładowym. Ponadto Skarb Państwa przyjął na siebie ustawową odpowiedzialność posiłkową z tytułu gwarancji za wypuszczone przez instytucję listy zastawne (bez ograniczenia), za obligacje komunalne do wysokości 860 milionów złotych w złocie<sup>1)</sup>, za obligacje bankowe<sup>2)</sup> do wysokości 172 milionów złotych w złocie i za wkłady oszczędnościowe do 34,4 milionów złotych w złocie.

<sup>1)</sup> Według parytetu wprowadzonego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 13 października 1928 r.

<sup>2)</sup> Pożyczki wydawane na zastaw nieruchomości przemysłowych oraz statków morskich i rzecznych.



W myśl wyraźnego brzmienia dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z 1924 r. zadaniem banku jest: 1) udzielanie kredytu długoterminowego przez emisję listów zastawnych, obligacji komunalnych, kolejowych i obligacji bankowych dla potrzeb przemysłu; 2) finansowanie ruchu budowlanego, dostarczanie kredytów na odbudowę gospodarstw rolnych, domów w miastach i obiektów przemysłowych zniszczonych przez wojnę; 3) popieranie działalności komunalnych kas oszczędności; 4) wykonywanie wszelkich czynności bankowych ze szczególnym jednak uwzględnieniem potrzeb Państwa, przedsiębiorstw państwowych, samorządów i ich przedsiębiorstw.

Z wyszczególnienia tych zadań wynika, że bank jest przede wszystkim instytucją kredytu długoterminowego. Bank jest organem państwowym, przy pomocy którego Rząd realizuje swą politykę ogólnokredytową. W zakres jego zadań wchodzi zaspokajanie potrzeb kredytowych organizacji społecznych, samorządowych i państwowych.

Z uwagi na zmianę polityki kredytowej i kierownictwa banku w drugim półroczu 1927 r. — w rozwoju Banku Gospodarstwa Krajowego dadzą się odróżnić dwa etapy, t. j. pierwszy, trwający od maja 1924 r. do końca czerwca 1927 r. i drugi współczesny. Zarówno pierwszy, jak i drugi okres cechuje silna ekspansja kredytowa banku, z tem jednakowoż nadmienieniem, że od drugiej połowy 1927 r. tempo rozwoju operacji bankowych jest daleko szybsze. Zmiana polityki kredytowej w drugim okresie polega przede wszystkim na całkowitem dostosowaniu działalności banku do jego zadań statutowych. Bank staje się obecnie w coraz szerszym zakresie instytucją kredytu długoterminowego, działa w ścisłym porozumieniu ze sferami rządowymi i samorządowymi, zmniejsza wydatnie liczbę pożyczek indywidualnych i zwraca największą uwagę na finansowanie przedsiębiorstw państwowych i zakładów gospodarczych, posiadających znaczenie ogólnopaństwowe.

Cyfrowy wzrost operacji banku w dwóch wyżej podanych okresach ilustruje poniższe zestawienie w tys. złotych:

|                                           | 31/V.<br>1924 r. <sup>2)</sup> | 30/VI<br>1927 r. | Zmiany<br>w ciągu<br>trzech lat<br>i jednego<br>miesiąca | 31/III<br>1928 r. | Zmiany<br>w ciągu<br>dziewięciu<br>miesięcy |
|-------------------------------------------|--------------------------------|------------------|----------------------------------------------------------|-------------------|---------------------------------------------|
| <b>Stan czynny</b>                        |                                |                  |                                                          |                   |                                             |
| Gotówka i waluty . . . . .                | 5.162                          | 23.360           | + 18.198                                                 | 51.452            | + 28.092                                    |
| Kred. krótkoterminowe . . . . .           | 20.006                         | 414.413          | + 394.407                                                | 280.386           | — 134.027                                   |
| w tem:                                    |                                |                  |                                                          |                   |                                             |
| poż. wekslowe . . . . .                   | 10.040                         | 123.301          | + 113.261                                                | 158.601           | + 35.300                                    |
| otw. kredyt . . . . .                     | 9.949                          | 262.184          | + 252.235                                                | 92.526            | — 169.658                                   |
| poż. term. i towarowe . . . . .           | 17                             | 28.928           | + 28.911                                                 | 29.259            | + 331                                       |
| Poż. gotówk. długoterm. . . . .           | 13.259                         | 124.994          | + 111.735                                                | 390.114           | + 265.120                                   |
| „ w listach zast. i obligac. . . . .      | 42.041                         | 221.886          | + 179.845                                                | 422.384           | + 200.498                                   |
| Pap. wart. własne <sup>1)</sup> . . . . . | 1.001                          | 13.158           | + 12.157                                                 | 154.508           | + 141.350                                   |
| <b>Stan bierny</b>                        |                                |                  |                                                          |                   |                                             |
| Kapitały własne i rezerwy . . . . .       | 19.192                         | 54.358           | + 35.166                                                 | 152.121           | + 97.763                                    |
| Lokaty Skarbu Państwa . . . . .           | 15.302                         | 247.482          | + 511.901                                                | 288.318           | + 40.836                                    |
| Wkłady . . . . .                          |                                | 279.721          |                                                          | 393.730           | + 114.000                                   |
| Redyskont weksli . . . . .                | 3.550                          | 13.290           | + 9.740                                                  | 5.149             | — 8.141                                     |
| Gwarancje i żyra . . . . .                | 6.415                          | 84.637           | + 78.222                                                 | 52.023            | — 32.614                                    |
| Sumy bilansowe <sup>3)</sup> . . . . .    | 95.594                         | 1.038.654        | + 943.060                                                | 1.512.680         | + 574.026                                   |

Wysokość zapasów kasowych uległa w drugiej połowie 1927 r. i w roku 1928 znacznemu zwiększeniu. Stan pogotowia kasowego banku, t. j. stosunek procentowy gotowizny do wkładów (bez lokat skarbowych)<sup>4)</sup> wynosił 30 czerwca 1927 r. — 8·3%, a 30 marca 1928 r. — 13·1%. Faktyczne pogotowie

<sup>1)</sup> Papiery wartościowe łącznie z udziałami w przedsiębiorstwach konsorcjalnych i akcyjnych.

<sup>2)</sup> Bilans fuzyjny trzech banków: Polskiego Banku Krajowego, Państwowego Banku Odbudowy i Zakładu Kredytowego Miast Małopolskich.

<sup>3)</sup> Łącznie z gwarancjami i pretensjami żyrowymi.

<sup>4)</sup> Które nie mają charakteru natychmiast płatnych zobowiązań.



kasowe jest daleko wyższe, gdyż według wyjaśnień, złożonych przez Prezesa Banku Gospodarstwa Krajowego na konferencji prasowej z dnia 24 lutego 1928 r., tylko drobna część wkładów (około 30%) ma charakter zobowiązań natychmiast płatnych, natomiast pozostała ich część posiada cechę lokat. Płynność banku, t. j. stosunek procentowy wszystkich płynnych aktywów (gotowizny, korespondentów nostro oraz weksli w portfelu) do wkładów wraz z rachunkami korespondentów loro znajduje się również na odpowiednim poziomie, wynosząc 30 czerwca 1927 roku — 62%, a 30 marca 1928 roku — 57%.

Zmniejszenie się pozycji kredytów krótkoterminowych jest tylko książkowe i tłumaczy się przeniesieniem szeregu długoterminowych pożyczek (sanacyjno-bankowych, dla przedsiębiorstw państwowych i t. p.) z rachunków bieżących do długoterminowych pożyczek gotówkowych. Łącznie wszelkie pożyczki banku, zarówno krótko—jak i długoterminowe, wynosiły z początkiem jego działalności — 75,3 milj. zł., 30 czerwca 1927 r. — 761,3, a 30 marca 1928 r. — 1.092,8 milj. złotych. Pożyczki długoterminowe w listach zastawnych i obligacjach stanowiły w maju 1924 r. 56%, w czerwcu 1927 r. — 29%, a w marcu 1928 r. — 39% ogółu kredytów.

Kapitały własne powiększyły się głównie wskutek podwyższenia o 85 milj. zł. kapitału zakładowego w grudniu 1927 r. do sumy 120 milj. złotych w drodze zaciągnięcia przez Rząd pożyczki w Banku Gospodarstwa Krajowego w 7% obligacjach komunalnych, wskutek czego wzrosła odpowiednio pozycja papierów wartościowych banku. Na podstawie podziału zysku za rok 1927, kapitały rezerwowe banku podwyższone zostały o 12,5 milj. zł., dochodząc do sumy 28,8 milj. zł. według bilansu netto z grudnia 1927 r.

Zwraca uwagę coraz silniejsze uniezależnienie się instytucji od lokat skarbowych, które do marca 1927 r. przewyższały stale stan wkładów osób prywatnych, instytucyj o charakterze publiczno-prawnym i samorządów. W marcu 1928 r. natomiast suma tych ostatnich wkładów była o 36,5% wyższa od lokat skarbowych.

Dzięki dalszej poprawie położenia gospodarczego oraz stale wzrastającego zaufania do zdolności płatniczej Polski, pozycja „gwarancje i żyra”, która 31 grudnia 1925 r. wynosiła 218,4 milj. zł. (w czym 218 milj. za poręką Skarbu Państwa) zmniejszyła się do końca marca 1928 r. do sumy 52 milj., w czym 27 milj. za regwarancją Skarbu Państwa.

Rentowność banku dzięki obfitym lokatom skarbowym, zwolnieniu od podatków państwowych i komunalnych i wyposażeniu go przez Państwo w bardzo znaczny kapitał zakładowy (bez obowiązku oprocentowania i amortyzacji) przedstawia się korzystnie, jak to wskazuje poniższe zestawienie:

|                        | Stosunek procentowy |                 |             |                                  |                                  |
|------------------------|---------------------|-----------------|-------------|----------------------------------|----------------------------------|
|                        | Zyski brutto        | Koszta handlowe | Zysk czysty | koszt. handl. do zysku brutto    | zysku czystego do zysku brutto   |
| Rok 1924 <sup>1)</sup> | 9.744               | 4.759           | 1.119       | 48·8 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 11·4 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| „ 1925                 | 26.780              | 6.849           | 2.852       | 25·5 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 10·6 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| „ 1926                 | 36.417              | 8.109           | 4.034       | 22·3 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 11·0 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |
| „ 1927                 | 40.519              | 13.275          | 4.583       | 32·8 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> | 11·3 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> |

Zwiększenie się wysokości kosztów handlowych w roku 1927 jest następstwem wzrostu personelu bankowego o 20%<sup>2)</sup> i uposażenia pracowników o 25 — 30%.

Po rozpatrzeniu dynamiki rozwoju banku, należy zapoznać się bliżej z jego kierunkiem polityki gospodarczej.

W dziale kredytu długoterminowego bank położył główny nacisk na rozwój kredytów samorządowych w obligacjach komunalnych, wychodząc z założenia, że jednym z głównych jego zadań jest udzielanie kredytu na rentujące się inwestycje komunalne. Natomiast kredyty hipoteczne w listach zastawnych (reprezentujące pożyczki indywidualne na nieruchomości miejskie i ziemskie), bank postanowił ograniczać ze względu na istnienie szeregu prywatnych instytucyj, zajmujących się od wielu lat udzielaniem tego rodzaju pożyczek. Ograniczenie to nie będzie jednak chwilowo dotyczyło województw wschodnich i zachodnich i okolic, nawiedzonych klęskami żywiołowymi. Natomiast w pozostałych częściach kraju pożyczki w listach zastawnych będą udzielane tylko na pewne zgóry ustalone potrzeby

<sup>1)</sup> Za 7 miesięcy.

<sup>2)</sup> Stan personelu w dniu 31 grudnia 1926 r. wynosił . . . . . 788      187  
 „      „      „      „      „      1927 r. „      . . . . . 55      214







Obok finansowania przedsiębiorstw państwowych i samorządów, jako trzecie swe najważniejsze zadanie — bank uważa popieranie rozwoju kas oszczędności. Ponieważ patronat nad komunalnymi kasami oszczędności powierzono bankowi dopiero w maju 1927 r., cyfrowe zadłużenie tych instytucji przedstawia się jeszcze dość nisko, w każdym razie wzrosło ono w ciągu drugiej połowy 1927 r. o 100%. Bank ma stanowić rodzaj związku wyrównawczego kas, co ułatwi normalny i sezonowy przypływ i odpływ kapitałów z centrów na prowincję i odwrotnie. Jednolity system kas oszczędności uważa bank za ważny czynnik w obniżeniu stopy procentowej na prowincji i w ułatwieniu kredytu dla drobnego handlu i rękodzieł. Dla przyspieszenia tempa w organizacji kas oszczędności, bank pożyczka przy zakładaniu nowych placówek wymagany statutem normalny kapitał zakładowy. Ze względu na wielkie znaczenie spółdzielczości, jako czynnika skupiającego drobne kapitały i przyczyniającego się do wzrostu konsumpcji, bank zajął się również finansowaniem kooperatyw.

W odniesieniu do rolnictwa bank ma za zadanie zaopatrywać w krótkoterminowy kredyt obrotowy gospodarstwa rolne o obszarze ponad 100 hektarów. Pożyczki mają głównie charakter sezonowy i służą dla finansowania żniw, na zakup ziarna siewnego i t. p. Pożyczki tego rodzaju udzielane są również w wypadku klęsk elementarnych. Zadłużenie rolnictwa ogółem zarówno z tytułu pożyczek długo- jak i krótkoterminowych wynosiło 31 grudnia 1927 r. — 128,3 milj. złotych.

W stosunku do przemysłu i handlu bank pojmuje swą rolę jako pomocniczą, wychodząc z założenia, że te dziedziny życia gospodarczego mają dostateczne oparcie o bankowość prywatną. Wyjątek stanowi kredyt eksportowy i finansowanie przedsiębiorstw, które posiadają znaczenie ogólnogospodarcze.

Kończąc przegląd działalności banku, należy wspomnieć jeszcze o wysiłkach reorganizacyjnych, polegających na zmianie ustroju centrali, kodyfikacji przepisów służbowych i utrzymywaniu ściślejszego kontaktu oddziałów z centralą. Kierownicy oddziałów mają pozostawać w stałym porozumieniu z miejscowymi przedstawicielami władz rządowych, w celu wspólnego ustalania potrzeb gospodarczych województw i powiatów. Dążeniem banku jest posiadanie swych placówek we wszystkich miastach wojewódzkich oraz głównych ośrodkach życia gospodarczego. W związku z tem zwinięto trzy drobniejsze oddziały, a natomiast otworzono oddziały w Gdyni, w Łucku oraz w Włocławku jako w centrum gospodarczym Kujaw.

### Produkcja nawozów sztucznych.

| N A W O Z Y                       | Produkcja przeciętna kwartalna<br>tonn |                |                | Liczba<br>czynnych<br>zakładów |
|-----------------------------------|----------------------------------------|----------------|----------------|--------------------------------|
|                                   | 1925                                   | 1926           | 1927           |                                |
| <b>Ogółem . .</b>                 | <b>128.751</b>                         | <b>153.339</b> | <b>196.353</b> | <b>28</b>                      |
| <i>Fosforowe</i>                  |                                        |                |                |                                |
| Superfosfat mineralny . . . . .   | 48.102                                 | 40.197         | 65.526         | 12                             |
| Mączka żuźlowa Thomasa . . . . .  | 5.181                                  | 17.892         | 5.837          | 1                              |
| Mączka kostna odklejona . . . . . | 1.901                                  | 2.126          | 1.470          | 3                              |
| <i>Azotowe</i>                    |                                        |                |                |                                |
| Azotniak . . . . .                | 21.439                                 | 29.483         | 35.875         | 1                              |
| Siarczan amonu . . . . .          | 3.491                                  | 4.459          | 5.711          | 11                             |
| Azotan amonu . . . . .            | 428                                    | 3.741          | 3.542          | 1                              |
| Saletra sodowa . . . . .          | 679                                    | 85             | 254            | 1                              |
| Mączka rogowa . . . . .           | 29                                     | 133            | 3              | 2                              |
| <i>Fosforowo-azotowe</i>          |                                        |                |                |                                |
| Superfosfat kostny . . . . .      | 1.223                                  | 1.676          | 2.067          | 3                              |
| Mączki kostne i inne . . . . .    | 556                                    | 1.045          | 6.632          | 8                              |
| <i>Potasowe</i>                   |                                        |                |                |                                |
| Kainit . . . . .                  | 16.247                                 | 19.792         | 31.781         | 2                              |
| Sylwinit . . . . .                | 28.540                                 | 32.131         | 37.083         | 1                              |

Według Wiadomości Statyst. z 5.3 1928.